

Remonstrantse Gemeente Rotterdam
Zondag 24 november 2024

Herdenking van de overledenen
Bevestiging nieuwe ambtsdragers

Thema: Muziek als antwoord op verdriet

David playing on the harp for Saul, William Brassey Hole (1846-1917)

Voorganger: dr. Tjaard Barnard
Organist: Jos van der Kooy
Fluitist: Doretthe Janssens

Als lid van de kerkenraad worden bevestigd:
Jos van den Band
Tietoe Schouwenaar

Als lid van de diaconale commissie wordt bevestigd:
Margreet Friele

Kort orgelspel

Binnenkomst leden kerkenraad en diaconale commissie

Welkom en aansteken van de kaars

Muziek Gabriel Fauré (1845-1924), Pie Jesu

Iedereen gaat staan

Aanvangslied: Liedboek 942
Ik sta voor U in leegte en gemis

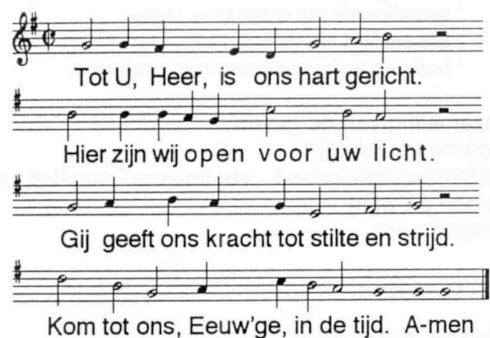
Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid

en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied: Tot u, Heer, is ons hart gericht

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

Iedereen gaat zitten

Inleiding

Vanmorgen, beste mensen, doen we twee dingen. Zo direct zullen we drie nieuwe ambtsdragers bevestigen. Straks zullen we herdenken wie ons het afgelopen jaar ontvallen zijn. Op eerste gezicht is dat misschien een gekke combinatie. Toch past het goed bij elkaar. We herdenken wie ons als gemeente ontvallen zijn, omdat we ons met elkaar verbonden weten. De doden en de levenden. Samen vormen we de kerk, die zich uitstrekt van het begin der tijden tot aan het einde der tijden. In ons geloof, in God, zijn wij met elkaar verbonden.

Daarom past het ook goed dat we vandaag, wanneer die gemeenschap, die verbondenheid centraal staat, ook drie nieuwe ambtsdragers bevestigen, die willen werken aan het welzijn van onze gemeente.

Eigenlijk gaat het dus om de gemeente die we met elkaar vormen. De gemeente nu, de mensen die vroeger tot onze gemeente behoorden en de mensen die later bij ons zullen horen. Met elkaar zijn en blijven we verbonden.

Inleidende bijbellezing Romeinen 12

4Het lichaam is één geheel, maar het bestaat uit veel delen. En al die delen hebben een eigen functie. 5Net zo vormen wij samen één lichaam, want we horen allemaal bij Christus. Maar we hebben wel allemaal onze eigen functie. 6Want God heeft aan ieder van ons een bijzonder geschenk gegeven. Zo goed is hij voor ons.

De één krijgt een boodschap van God, een boodschap die past bij ons geloof. 7Een ander heeft een bijzondere taak in de kerk, en voert die uit als een goede dienaar. Weer een ander geeft uitleg over God en doet dat goed. 8Iemand die anderen oproept om vol te houden, moet hen ook echt steunen. Iemand die iets uitdeelt aan anderen, moet niet hopen op voordeel voor zichzelf. Iemand die anderen hulp geeft, moet dat met aandacht doen. Iemand die iets goeds doet voor anderen, moet dat met plezier doen.

Gebed

Eeuwige God,

Hier zoeken we met elkaar verbinding. We weten dat we niet de eersten zijn die geloven. We mogen staan in een lange traditie van zoekers.

Mensen die, net als wij, hier kwamen met hun vragen en hun zorgen, maar ook met hun blijdschap en hun vreugde. Mensen die zich gedragen wisten en gezegend wisten, maar toch ook bleven zoeken.

We voelen ons verbonden met wie ons zijn voorgegaan. We denken in het bijzonder aan wie ons korter of langer geleden ontvallen zijn.

Met elkaar vormen we uw kerk.

Uw kerk vormen wij samen. Samen moeten wij zorgen dat alles goed gaat. Enkelen uit ons midden nemen daartoe bijzondere taken op zich. We vragen daar uw zegen over. En we beseffen dat zij niets kunnen zonder onze steun, zonder dat ook wij onze verantwoordelijkheid op ons nemen.

Zegen ons hier, o God, uw gemeente. Want zonder u kunnen we het niet.
Amen.

Lied 281: 1, 2, 3, 9 en 10

Wij zoeken hier uw aangezicht

Bevestiging nieuwe ambtsdragers

Gemeente, wij gaan nu over tot de bevestiging van nieuwe ambtsdragers.

Hun namen zijn:

Jos van den Band en Tietoe Schouwenaar als leden van de kerkenraad

Margreet Friele als lid van de diaconale commissie

Als remonstrantse gemeente weten wij ons geworteld in het Evangelie van Jezus Christus. Tijdens zijn leven op aarde, als mens tussen mensen, heeft hij ons voorgeleefd hoe wij door God bedoeld zijn. Aan ons wordt gevraagd beschikbaar te zijn voor anderen. Hiertoe moeten wij niet alleen geduld en verdraagzaamheid opbrengen, maar ook liefde en vertrouwen. Ook moeten wij zorgvuldig omgaan met hetgeen ons in vertrouwen is meegedeeld. Wij kunnen die opdracht alleen vervullen en volhouden als wij elkaar vanuit onze geloofsgemeenschap inspireren. Zo zijn wij allen verantwoordelijk voor de instandhouding en opbouw van onze geloofsgemeenschap en voor wat zij naar buiten kan betekenen.

Van kerkenraadsleden wordt in het bijzonder toewijding en inzet gevraagd voor de opbouw en ondersteuning van onze gemeente. Zij stellen hun specifieke capaciteiten in dienst van de gemeente en dragen daarmee bij aan de verantwoordelijkheid voor:

- het openstaan voor meningen en ideeën, die kunnen leiden tot het inslaan van nieuwe wegen voor gemeentewerk en alles wat daarmee samenhangt.
- het zoeken naar en ontwikkelen van mogelijkheden om als gemeente in te spelen op maatschappelijke problemen
- het betrekken van de gemeente bij vraagstukken van vrede, gerechtigheid en het behoud van de schepping
- het onderhouden van contacten met de landelijke Broederschap waar deze gemeente deel van uitmaakt
- de oecumenische samenwerking met andere groepen en kerken.

Van leden van de diaconale commissie wordt gevraagd:

- het bevorderen van de diaconale gezindheid van de gemeente, zoals de herkenning van materiële en geestelijke nood, inzicht in de oorzaken daarvan en de bereidheid om deze nood te voorkomen of te lenigen;
- het verzorgen van hulp uit de daarvoor beschikbare middelen aan leden, vrienden en anderen.

Willen jullie dan opstaan om te luisteren naar de vragen en daarop antwoorden in het midden van de gemeente?

- Zijn jullie bereid de gevraagde taken naar eer en geweten te vervullen en daarvan rekenschap af te leggen tegenover de gemeente?
- Beloven jullie over vertrouwelijke zaken, die jullie uit hoofde van jullie ambt worden meegedeeld, het stilzwijgen te bewaren?

Wat is hierop jullie antwoord?

Jos

Tietoe

Margreet

Dan mag ik jullie, Jos en Tietoe, bevestigen tot leden van de kerkenraad van deze gemeente en jou, Margreet Friele, tot lid van de diaconale commissie. Daartoe zegene jullie God.
Amen.

Iedereen zingt staande

Lied 672: 3, 6 en 7

Kom laat ons deze dag

Bijbellezing Psalm 103

1 Van David.

Prijs de HEER, mijn ziel,
prijs, mijn hart, zijn heilige naam.

2 Prijs de HEER, mijn ziel,
vergeet niet één van zijn weldaden.

3 Hij vergeeft u alle schuld,
hij geneest al uw kwalen,

4 hij redt uw leven van het graf,
hij kroont u met trouw en liefde,

5 hij overlaadt u met schoonheid en geluk,
uw jeugd vernieuwt zich als een adelaar.

6 De HEER doet wat rechtvaardig is,
hij verschaft recht aan de verdrukten.

7 Hij maakte aan Mozes zijn wegen bekend,
aan het volk van Israël zijn grootse daden.

8 Liefdevol en genadig is de HEER,
hij blijft geduldig en groot is zijn trouw.

9 Niet eindeloos blijft hij twisten,
niet eeuwig duurt zijn toorn.

10 Hij straft ons niet naar onze zonden,
hij vergeldt ons niet naar onze schuld.

11 Zoals de hoge hemel de aarde overspant,
zo welft zich zijn trouw over wie hem vrezen.

12 Zo ver als het oosten is van het westen,
zo ver heeft hij onze zonden van ons verwijderd.

13 Zo liefdevol als een vader is voor zijn kinderen,
zo liefdevol is de HEER voor wie hem vrezen.

14 Want hij weet waarvan wij gemaakt zijn,
hij vergeet niet dat wij uit stof zijn gevormd.

15 De mens – zijn dagen zijn als het gras,
hij is als een bloem die bloeit op het veld

16 en verdwijnt zodra de wind hem verzeft;
de plek waar hij stond, kent hem niet meer.

17 Maar de HEER is trouw aan wie hem vrezen,
van eeuwigheid tot eeuwigheid.

Hij doet recht aan de kinderen en kleinkinderen

18 van wie zich houdt aan zijn verbond
en naar zijn geboden leeft.

19 De HEER – zijn troon staat vast in de hemel,
als koning heerst hij over alles.

20 Prijs de HEER, u die zijn bode bent,
sterke helden die doen wat hij zegt,
gehoorzaam aan het woord dat hij spreekt.

21 Prijs de HEER, hemelse machten,
dienaren die doen wat hem behaagt.

22 Prijs de HEER, al zijn schepselen,
prijs hem, overal in zijn rijk.

Prijs de HEER, mijn ziel.

Lied 103c

Bijbellezing, gedeelten uit 1 Sam. 16 en 18

Telkens wanneer Saul door die boze geest werd overvallen, pakte David de lier en tokkelde erop. Dat luchtte Saul op en deed hem goed. Dan week de boze geest van hem. (1 Sam 16: 23)

[opkomst van David, strijd met Goliath en David wordt populair bij het volk]

10De volgende dag stuurde God weer een kwade geest naar Saul. Daardoor wist Saul niet meer wat hij deed. Hij liep schreeuwend rond in zijn huis en hij had zijn speer in zijn hand. David begon op zijn harp te spelen om Saul rustig te maken. 11Maar Saul schreeuwde: 'Ik steek je dood!' Hij gooide zijn speer naar David, maar David kon net op tijd wegkomen. Saul gooide nog een keer. Maar weer miste hij. 12Toen werd Saul bang voor David, want hij dacht: De Heer helpt David, maar hij helpt mij niet meer. (1 Sam. 18: 10-12)

Preek

Een van de eerste vragen die ik stel, als ik bij een familie kom, voor wie ik een uitvaart help voor te bereiden, is die naar de muziek. Soms heeft men er geen enkel idee bij, maar vaak ligt er al een heel lijstje klaar en heeft de overledene er al uitgebreid over nagedacht.

Muziek is op vele momenten iets dat ons boven onszelf kan uittillen. Ik werd hier weer aan herinnerd, toen ik me het bijbelverhaal herinnerde van koning Saul en de jonge David, die door zijn harpspel Saul wist te kalmeren.

Het is een merkwaardig verhaal uit de bijbel, waar ik vandaag slechts enkele verzen uit heb voorgelezen. Saul is de eerste koning van Israël. Het is ongeveer rond het jaar 1000 voor Christus. Het volk Israël wil een koning, maar de profeet Samuël waarschuwt hen. Doe het toch niet! God is jullie koning. Hij beschermt je. Een gewone, aardse koning, wil alleen maar belastingheffen en roept jullie jongens op voor het leger. Niets nieuws onder de zon, zou je zeggen.

Maar het volk zet door en een zekere Saul wordt geroepen. Het is een ongelukkig figuur. Hij doet zijn best, maar op één moment doet hij niet wat God van hem gevraagd heeft. Hij moet een heel leger uitmoorden en ook al hun strijdpaarden doden. Hij neemt echter koning Agag als oorlogsbuit mee en laat de paarden leven. In het verhaal staat als potentieel offer voor de Heer, maar de slechte lezer denkt: misschien ook wel handig voor het leger.

Het is niet goed in de ogen van de Heer. De profeet Samuël wordt door God op pad gestuurd om de koning aan te zeggen dat hij het verbruid heeft. Saul zal niet veel langer koning zijn. Bij die gelegenheid pakt de profeet een dolk uit zijn binnenzak en doodt de vreemde, overwonnen koning Agag.

Hierna gaat het slecht met Saul. Een hoofdstuk later ontmoeten we hem weer. Hij is ronduit depressief. Weinig helpt hem in zijn melancholische toestand. Alleen wat muziek brengt hem verder. En om het dramatische effect van het verhaal te vergroten is de muziektherapeut in dit verhaal degene die even daarvoor door de profeet Samuël gezalfd is als de nieuwe koning: David. In een volgend hoofdstuk zullen we David weer zien spelen voor de melancholische koning, maar dan krijgt hij een speer naar zijn hoofd gegooid. Het leven als muziektherapeut valt niet mee.

Maar opvallend vind ik, hoe vanzelfsprekend hier verteld wordt, dat muziek een steun kan zijn in donkere dagen. En ik denk dat velen dat zullen herkennen.

Hoe belangrijk muziek in dagen van rouw is, kun je al zien aan de website van Dela. Deze verkoper van uitvaarten en uitvaartverzekeringen heeft een lijst van de top 100 van uitvaartmuziek. Het is een lijst die in de loop van de tijd heel erg verandert. Mieke Telkamp is zwaar gezakt en staat op 104.

Religieuze liederen anders dan een *Ave Maria* komen amper meer voor. Overigens heeft de Moeder Gods niet te klagen. Er staan wel vijf varianten van een *Ave Maria* in...

Over het algemeen zijn het nogal gevoelige liedjes en muziekstukken die bijvoorbeeld het moment van afscheid benadrukken. Niet voor niets staat nummer 1: *Time to say goodbye!* Wat natuurlijk goed getroffen is. Een opvallende categorie vormen de liederen die de eigenheid van de overledene bezingen, bijvoorbeeld een paar varianten van *My way*. Voor de francofiële rouwenden is er *Je ne regrette rien* van Edith Piaf. In het Nederlands kunnen we natuurlijk afscheid nemen met Ramses Shaffy's: *Laat me*.

Lieder en over de liefde en over rozen zijn ook belangrijk. Een enkel lied bezingt de vraag of de zekerheid of we elkaar weer zullen zien: *We'll meet again* van Vera Lynn.

Overigens komt er weinig klassieke muziek meer voor, behalve de *Air* van Bach. Bij het zien van deze lijst viel me wel op, dat de keuze van de gemiddelde remonstrant, of het nu in Rotterdam of Nieuwkoop is, wat klassieker is. Maar goed, dat konden we al bevroeden!

Maar ik wil een spa dieper steken. Muziek is dus voor vele mensen belangrijk op deze momenten. Waar woorden vaak langs je heen kunnen gaan, weet muziek je ziel soms direct te raken. In woorden of in klanken kun je je opgenomen voelen in een werkelijkheid die je overstijgt. Dichters en zangers verwoorden een perspectief dat je niet zelf kunt bedenken. Klanken roepen een sfeer op, die je nodig hebt, in situaties waarin woorden vaak niet meer volstaan.

Want laten we eerlijk zijn, wat valt er oog-in-oog met de dood te zeggen. Wie valt niet stil bij een dergelijke huiveringwekkende werkelijkheid? Natuurlijk: de dood hoort bij het leven. Maar de dood breekt ook alles af wat ons dierbaar is.

We moeten alleen verder. De dood is zo definitief. De dood wordt nooit mooi of leuk. De dood weerspreekt alles wat wij mensen zijn.

De dood heeft, zeker in religies, aanleiding gegeven tot allerlei overwegingen en gedachten. Alleen al in het christendom zijn er beelden te over. Van dood is dood, via een dodenrijk waar we als levenden niets mee te maken hebben, tot een vooruitzicht van hemelse zaligheid, waar we voor eeuwig psalmen voor het Lam Gods zingen.

Natuurlijk: dat zijn allemaal beelden. En we zullen grif willen toegeven dat we boven onszelf uit strekken, door er hier iets over te willen zeggen. Ons leven is beperkt tot het leven tussen geboorte en dood. Alles wat we over daarvoor en daarna zeggen is een projectie van ons verlangen.

En toch...

Religie gaat over verbinding maken. Religie is verbinding ervaren met iets wat we niet kunnen aantonen. Iets wat we niet kunnen bewijzen. Religie verbindt ons met een mysterie dat vaak niet onder woorden gebracht kan worden, maar wat we soms heel even wel aanvoelen.

Wie van ons kent niet het gevoel, staand onder de sterrenhemel, zittend aan het strand, lopend door de schoonheid van de natuur, dat je je in een werkelijkheid bevindt die je overstijgt. Dat er meer is tussen hemel en aarde dan wij kunnen bedenken?

Als wij dat nu in ons dagelijks leven soms ervaren, als we iets daarvan durven aan te voelen, wellicht geldt dat dan ook over de grens van dood en leven heen?

Verbinding met degenen die ons voorgegaan zijn. Verbondenheid met wie ons lief waren. We zullen hen nooit vergeten. Ze zijn en blijven in onze gedachten.

Verbondenheid met het Al waar wij uit voort kwamen en waar wij ook naar toe zullen terugkeren. De mens, zijn bestaan is een mysterie. Zijn bestemming is dat ook.

Ik moet denken aan woorden van Johan Blaauw, een remonstrants predikant. Hij leefde van 1949 tot 2008.

Afscheid

*Als ik er
niet meer ben
en iemand vraagt
waarheen ik ging,
zeg dan tegen
de vrienden en vriendinnen
en ieder die het weten wil,
dat ik ben teruggekeerd
vanwaar ik kwam
- verdwenen in God.*

Muziek en liederen proberen ons daar iets van duidelijk te maken.

In de vrijzinnigheid hoor ik soms kritiek op de wat al te klassieke liederen die ik uitkiez. Dat kun je toch niet meer zingen, zeggen mensen vaak. Dat kunnen we toch niet meer geloven?

Ik weet het niet. Ik herinner me hoe een van onze gemeenteleden in tranen was toen ik een keer *De Heer is mijn herder* liet zingen. Het lied had ook geklonken bij de uitvaart van haar moeder. Wil die emotie zeggen dat je het allemaal precies moet geloven, van die groene weiden en van die wateren van rust?

Helemaal niet. Maar de muziek tilt ons op. De muziek vertelt ons op poëtische wijze van een wereld die we niet kunnen begrijpen, die we niet hoeven te begrijpen. Maar die ons wel geruststelt. Die ons verder brengt. Ja, die ons draagt.

Vandaag noemen we de namen van wie ons ontvallen zijn. Allereerst van de mensen die het afgelopen jaar overleden zijn en tot onze geloofsgemeenschap behoorden. Daarna klinken de namen van wie nog in ons hart leven. Wier namen we hier hardop willen noemen. Daarnaast klinken er ook namen in ons hoofd.

We weten ons met hen allen verbonden. Op de een of andere manier leven ze nog voor ons. We roepen hun namen in deze heilige ruimte. We vertrouwen erop, dat zij, op de een of andere manier, die wij ons amper kunnen voorstellen, verbonden zijn met de Eeuwige God, in wie ons aller leven rust. God die nooit laat varen het werk dat Hij, ook aan ons, begonnen is.
Amen.

Stilte

Muziek Gabriel Fauré, Cantique de Jean Racine

Woorden bij de dood

Te allen tijde en overal komt waar het leven kwam, de dood. Hij breekt het kostbare, broze leven af. Hij komt verwacht of onverwacht; als vijand of als vriend; ondanks ons mensen of door mensenschuld. Maar hoe hij komt, hij is of wordt mee opgenomen in het plan van God. Hierdoor is hij geen einde, doch overgang; brengt geen scheiding slechts, doch ook hereniging; en voert niet tot vernietiging, doch tot vernieuwing in het licht. Nu wij staan voor de dood erkennen wij, dat wij voor het onbekende huiveren, maar voor God buigen en op Hem vertrouwen in geloof. Wij huiveren voor de onontkoombare macht van de dood; maar wij vertrouwen op de macht van God, in wiens hand dood en leven zijn. Wij buigen voor Gods oordeel, waarvoor alle mensenoordeel zwijgt, maar wij vertrouwen op Zijn liefde die verzoent en onze schuld vergeven wil. Wij buigen voor de onbegrepen hoogte van Zijn wegen, maar wij vertrouwen op de overwinning die de strijd teniet doet; en wij geloven in de vrede Gods die alle verstand te boven gaat.

Herdenken overleden gemeenteleden en het voorlezen van hun naam

Eerst worden de namen voorgelezen van de overledenen van het afgelopen jaar. Bij het noemen van de naam steekt een familie een kaarsje aan. Als er geen familie in ons midden is, steekt een lid van de kerkenraad het kaarsje aan.

Daarna krijgt iedereen de gelegenheid om naar voren te komen en een kaarsje aan te steken. Daarbij kan de naam genoemd worden van de dierbare aan wie wordt gedacht.

Tijdens dit voorlezen klinkt op de achtergrond lied 598

Dans nos obscurités, allume le feu qui ne s'éteint jamais.

Ferdinand Boogaerdt 't Hooft
Geradina Maria Pols
Nora Elisabeth Linn
Geertrude Gruijs-de Groot
Yvonne Daalhuizen
Laurie van Luipen
Jacoba Petronella Gerretsen -Mook
Rosetta Cornelia Nonnekes -Zwaan
Laura Catherina Maria Wong Lu Hing
Martin Roelof Hendrik Broekema
Tessa van Smaalen -van de Meent
Josephus Maria Cramer

Ariaantje van Put- van der Leeden
Nelleke Bakker-Leentvaar
Johan Adriaan Nagtegaal
Annie Oster-van de Weg
Antonie Oster
Marijke de Visser-van Terwisga
George Franciscus Antionius Klappe
Johanna Bernadina Henry - Pondman
**Lidiane Maria Margretha van der Velden-
le Cavelier**
Cornelia Boer-Kranendonk
François Diederik Rosendaal

Lied Heer, herinner u de namen, melodie lied 730

Tekst: Nicolaas Kleine, melodie Herman Strategier

1. Heer, herinner u de namen
van de mensen van voorbij.
Hen gedenken wij hier samen
en wij danken u, dat zij
mochten wonen in ons leven,
in ons hart, in onze tijd.
Wil een eeuwig huis hun geven,
schenk hun uw barmhartigheid.

2. Heer, herinner hoe zij heten
die vervaagden in de tijd,
of bij leven zijn vergeten,
houd hen vast in eeuwigheid.
En wie nooit een naam ontvingen,
on gezien en onbeminde,
wil met liefde hen omringen
en hen aanzien als uw kind.

3. Heer, herinner onze namen
als wij vallen uit de tijd.
Neem ons op in uw genade
scheld ook onze schulden kwijt.

Dat ook wij, na onze dagen,
voor wie na ons nog bestaan,
zijn tot zegen, zegen dragen,
zie ons met ontferming aan.

Gebeden, afgesloten met gezamenlijk gebeden Onze Vader

Telkens zingen wij de acclamatie uit 367b

v. Zo bidden wij tezamen

g. Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

O God,

als wij gedenken al uw heiligen,

de grote en de kleine mensen

die ons zijn voorgegaan,

op de wegen van uw licht,

wil dan ook ons, net als hen, bemoedigen,

om tot het einde toe uw weg te gaan,

uw heil te zoeken en uw naam te eren.

v. Zo bidden wij tezamen

g. Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

God, luister naar ons als wij onze zorgen voor u neerleggen.

Wil ons dragen als wij ziek zijn. Sterk ons en de mensen om ons heen, als we weten dat we gaan sterven.

Wilt u zich over ons ontfermen, als ons hart rouwt.

De stilte verlamt ons wanneer we definitief afscheid van een geliefde hebben moeten nemen. Wilt u zich in die stilte over ons blijven ontfermen. Sterk ons en geef ons kracht om verder te gaan.

v. Zo bidden wij tezamen

g. Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

In de stilte van ons hart leggen wij onze zorgen aan u voor.

We willen u bidden, ieder voor zich, voor wat ons bezighoudt.

We denken aan uw wereld, en we weten dat we niet zonder u kunnen.

God van ons leven, ontferm u, als we u in de stilte bidden.

[...]

Bidden wij het gebed, dat ons verbindt met christenen van alle tijden en plaatsen, met hen die voor ons hebben geloofd en ook met hen die na ons uw naam zullen aanroepen. Bidden wij de woorden van Jezus:

Onze Vader, die in de hemel zijt,

Uw naam worde geheiligd;

Uw koninkrijk kome;

Uw wil geschiede

Op aarde zoals in de hemel.

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden

Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking,

Maar verlos ons van de boze

Want van U is het koninkrijk en de kracht

En de heerlijkheid

In eeuwigheid.

Amen.

Mededelingen

Collecte

**Tijdens de collecte klinkt
Johannès Donjon (1839-1912), Tendre Souvenir**

Iedereen gaat staan

Slotlied 910 Soms groet een licht van vreugde

Uitzending en zegen

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde.

Aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschappen,
haar taak in deze wereld met haar noden.

En gaan wij van hier naar onze huis en onze levensopdracht,

Onder Gods zegen

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen.

Lied 978: 4

Uitleidend orgelspel

Op zaterdag 30 november vindt er een bijzondere studiedag plaats in onze kerk. Er worden drie lezingen gehouden over dominee/dichter Peter de Génestet en zijn St. Nicolaasavond gedicht wordt voorgedragen. Nadere informatie in Kerkblad en op de website.